

seca fuerit; atque ita nimium laxantes fræna conscientiae dicuntur favere libidini, petulantiae etc. Montaltius, Wendrochius, Simiichius, Contensonius, Gonetus, Nat. Alexander, Concina et alii horum similes, si in hunc Laxismum, velut in corruptelam morum et sentinam omnium malorum detonarent, non esset indigne ferendum; siquidem hunc Laxismum ab Ecclesia damnatum Catholici omnes damnent et rejiciant: sic quippe habet prop. 3^a ab Innoc. X. confixa: *Generatim dum probabilitate sive intrinseca, sive extrinseca, quantumvis tenui, modo probabilitatis finibus non exeat, confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.* Quod vero Jansenistæ et horum fautores ubi contra Probabilismum vagum, noxium, disciplinae Christianae inimicum insurgunt, vix ullos alios, quam Doctores e SOCIETATE procurant, et horum doctrinam unaque PROBABILISMUM cum LAXISMO confundant, id vel imperite vel malevole fieri constat ex utriusque discrimine, quod tale est.

LAXISMUS opinionis libertati faventis usum avide arripit, facitque licitum ex quacumque ratione, motivo et auctoritate: PROBABILISMUS requirit motivum grave et solidum, auctores graves et classicos, nec unus duntaxat sufficit, nisi omni exceptione major sit, sed plures desiderat, quos religio, fides, prudentia, doctrina et animus a sinistris affectibus liber commendant. LAXISMUS non curat censuras, non etiam principia certa sententiae oppositæ: PROBABILISMUS sollicite advertit, utrum propositio, quam tuetur, non pugnet cum auctoritate Ecclesiae, utut demum illa rationibus fulciatur; item an non obstant principia certa seu physica seu metaphysica etc.

209. *Observe I.* PROBABILISMUM ab ortu suo usque ad an. 1636. et sic per 100 fere annos sententiam fuisse communissimam, inde conficiunt Probabilistæ: 1°. quia DESCHAMPS in quaestione facti circa opiniones probabiles an. 1639. edita, duo sibi sumpsit demonstranda: primum, quod Probabilismus non fuerit ortus a JESUITIS: alterum, quod Probabilismus inter auctores alios, maxime DOMINICANOS, fuerit sententia communissima. 2°. Quia ex omni aetate, statu et conditione afferuntur auctores typis editi Probabilismum tuentes, ab ARSDEKIN ultra 160., a TERILLO 200, a GOBAT superadduntur adhuc 25, plures etiam a MOYA adjiciuntur, quorum aliquos designatos vide apud LA CROIX L. 1. n. 269. 3°. Quia a VALENTIA et SUAREZ jam ab anno 1393. hæc sententia vocatur communis, a NAVARRO an. 1367. communior; THYRSUS GONZALEZ autem ipse fatetur, nullam fuisse sententiam, quæ cursu temporis non longo plures sectatores habuerit, eamque omnes fere Theologos usque ad an. 1636. traxisse in sui assensum; unde TERILLUS ait, pro Probabilismo assignari posse 40 auctores, ubi pro opposito affertur unus.

210. *Observe II.* Quod PROBABILISMUS olim communior, hodie per secessum multorum a gradu communioris doctrinae exciderit, hujus probandi onus moderni Probabilistæ secedentibus volunt incumbere; quippe nec GALLI, aiunt illi, cum quibusdam Belgis tot et tanti sunt, ut reliquam orbis Catholici doctrinam faciant minus communem: nec RASSLER ac MAYER, quantumvis in recentioribus ac modernis recensendis diligentes, tantam auctorum copiam accumulunt, quæ possit sententiae communi detrahere; quin postremi conatus eo tantum recidit, ut ne a Probabilistarum auctoritate penitus opprimatur. Præterea plura sunt in adversariis, quæ eorum auctoritatem haud

multum commendant: nam 1°. JANSENISTÆ numerum quidem faciunt, non vero auctoritatem: 2°. Qui statuto Ordinis ac præcepto ad Probabiliorismum obligantur, nisi rationibus valeant, auctoritatem non aliam tribuunt, quam illius qui præcepit: 3°. Vix pauci secum et cum aliis conveniunt, qua ergo ratione sententiam contrariam communem constituant? Alii enim Rigoristarum damnata castra non obscure sectantur: alii Tutoristæ sunt: alii Probabilioristæ rigidi aut molliores: quin plures nec ipsi satis definiunt, quam partem sequantur: denique multi non satis intelligunt principia Probabilismi, et vanum ejus simulacrum insectantur; statum controversiæ immutant, et si analytice res examinetur, sæpe in definitionibus dissentiunt: alii conviciis, non rationibus pugnant; ita PROBABILISTÆ.

211. *Observe III.* Secessio multorum a communi sententia facta est variis de causis:

1^a. Fuit JANSENISTARUM fraus: cum enim isti in satyris, h. e. litteris ad Provinciam (quo nomine PERRERIUS quidam senator in suprema rei tributariae curia Claromontii Arvernorum indicabatur) et hinc Provincialibus dictis, a PASCHALI sub LUDOVICI MONTALTII nomine editis, ac deinde in notis ad easdem litteras a NICOLIO sub schemate WENDROCHII additis, benigniorem in moralibus doctrinam Jesuitarum acriter sugillarent, et rigidiorem moralem obtruderent, duo fraudulenter intenderunt: 1° ut fulmen a Sorbona in ANT. ARNALDUM Jansenistarum principem sub an. 1636. vibrandum, tumultu aliunde excitato quasi obtunderent, fideles et Ecclesiam profligationi Jansenistarum summis studiis insistentem, objecto quasi novo Eridis pomo detinerent, et ab illa concitatione avocarent: 2° ut Jesuitis, quos acerrimos JANSENISMI adversarios experiebantur, et tanquam sui delatores, atque apud Sorbonam et Pontificem actores putabant, invidiam ob corruptos per Probabilismum mores conflarent. Dixi: 1^a causa: nam quamvis PAULUS COMITUS S. J. in Conciliis et Responsis moralibus an. 1609. editis (ex quo, quidquid habet WENDROCHII rationum, desumpsit) et ANDREAS BIANCHI S. J. sub nomine Candidi Philalethi Probabilismum prius oppugnassent, sequaces tamen aut nullos aut raros habuerunt, dum Jansenistæ primum per PASCHALEM et NICOLIUM se Probabilismo objicerent.

2^a. Fuit sententiae Probabilis sinistra definitio, et ad materiam omnem a quibusdam Probabilistis facta extensio, ubi tenuiter probabilia in numerum vere probabilium inferebantur, et usus probabilis sententiae etiam Judici, Medico, administrantibus Sacramenta, vel circa præjudicium tertii versantibus permittebatur; cum quibus Nostri nec majores, nec moderni, etiam ante propositiones ab ALEX. VII. et INNOC. XI. damnatas, conveniebant.

3^a. Fuit probabilitas pluribus propositionibus a quibusdam falso asserta, quarum 43 ab ALEX. VII. et 63 ab INNOC. XI. tanquam scandalosæ et in praxi perniciosæ sunt damnatae. De his observa, editum an. 1689. LOYANU fuisse libellum, qui demonstravit, has propositiones jam ante earum damnationem a TT. Societatis Jesu communi consensu rejectas fuisse.

ARTICULUS III.

DE TUTORISMO.

§ I.

Præcognita.

212. Nota I. Lex est voluntas legislatoris de eo, quod vult vel non vult fieri, manifestata: huic, si invincibiliter ignoratur ex defectu promulgationis vel cognitionis, actio repugnans dicitur peccatum materiale; formale peccatum dicitur actio contra vel præter legem DEI cognitam. Lex *actualis* et *explicita* disertis verbis declarat, quid velit aut nolit fieri: *virtualis* et *implicita* continetur in alia lege universali, id quod vel per ratiocinium vel per legislatorem declarari potest: sic dum CHRISTUS præcipit sacramentalem confessionem, de ea legem actualem et explicitam dedit: an vero peccata certa, dubia, venialia, mortalia, an et quæ circumstantiæ sint materia necessaria confessionis, habetur tum ex ratiocinio, tum ex declaratione ECCLESIAE: Lex una deduci potest ex alia vel clare vel dubie; hinc datur *lex clara*, de cuius existentia, promulgatione, sensu et obligatione dubitari prudenter non potest, et *lex dubia*, de cuius existentia vel promulgatione, vel sensu, vel obligatione prudenter potest dubitari.

213. II. *Tutum* est, quod removet a periculo vel erroris, vel peccati, vel damni: *Tutius*, quod magis, *Tutissimum*, quod maxime removet. *Omnimode tutum* est, quod removet a periculo erroris, vel peccati tum materialis tum formalis. *Simpliciter tutum* est, quod removet a periculo erroris vel peccati solum formalis; dicitur tamen simpliciter tutum, quia error vel peccatum materiale non imputatur ad culpam. *Minus tutum* analogice dividitur in *privative* minus tutum, quod est idem ac non tutum, sive non licitum, nec reducibile sine errore vel peccato formali ad praxin: et in minus tutum *comparative*, quod adhuc simpliciter tutum est ac per se infert securitatem; sic autem tutum tantum dicitur sub comparatione vel tuti omnimode, vel tutioris. Tutius est vel *positive* tutius, quod removet omne periculum erroris vel peccati, et est idem, quod omnimode tutum: vel *relative* tutius, quod removet vel a majore periculo simpliciter, vel a periculo majoris peccati: ut si Sacerdos inveniatur moribundum dubie dispositum ad absolutionem, forte irritum facit Sacramentum absolvendo; sed forte peccat contra charitatem non absolvendo, eumque exponendo periculo damnationis; in hoc casu tutius est eum absolvere: vel *comparative* tutius, quod idem est, ac melius et perfectius, unde ejus oppositum non omnimode tutum esse potest: sic Clericus ex patrimonio dives, tuto potest habere beneficium; tutius tamen esse potest, nihil admittere ex fructibus Ecclesiae; sed de hoc sermo non est.

214. III. Notæ vero universales tuti, minus tuti et tutioris sunt sequentes: 1°. Quidquid in *speculativis* est certo verum, est omnimode tutum ab errore: quidquid in *practicis* etiam favens libertati est certo licitum, est omnimode tutum a peccato, quia sentiendo quod est certo verum, aut operando quod

est certo licitum, nullum periculum quis habet errandi vel peccandi, sive formaliter sive materialiter. 2°. Quidquid in *speculativis* est tantum opinative verum, non potest esse nisi simpliciter tutum ab errore: quidquid in *practicis* est tantum opinative licitum, non potest esse nisi simpliciter tutum a peccato, quia opinativa sunt incerta, et sic ista possunt a parte rei esse falsa vel illicita; ergo in his casibus homo se exponit similiter periculo materialiter errandi vel peccandi. 3°. Quidquid in *practicis* favet *libertati*, semper comparative est minus tutum, quia minus removet a periculo saltem materialis peccati, cum possit obstare lex quantumvis ignorata, et minus tutum dicitur sub comparatione ad omnimode tutum vel tutius. 4°. Sive sit in *se verum*, sive *opinativum*; sive etiam *falsum*, quidquid tamen in *speculativis* favet certæ *veritati* jam notæ, vel fovet pietatem, tutius est ab errore; quidquid in *practicis* favet *legi*, tutius est a peccato, quia ita sentiendo vel operando magis adhuc receditur a periculo erroris vel peccati tum formalis, tum materialis.

Exemplum de *speculativis* sit circa veritatem jam certam et cognitam de generali carnis resurrectione; hac supposita quæritur a TT., num aliqui sint non morituri, adeoque non resurrecturi? Nonnulli affirmant, nonnulli negant. Sententia negans a S. THOMA dicitur tutior, quia etsi ipsa falsa esset, eam tamen admittendo nullum esset periculum amittendæ illius certæ veritatis de universali resurrectione, ut in affirmativa. Exemplum de *practicis* sit circa quætionem, an peccator post lapsum in peccatum mortale statim obligetur ad agendum pœnitentiam? Sententia affirmans D. BONAVENTURE est tutior, negans D. THOME minus tuta, quia prior favens legi, *pœnitentiam agite*, aliisque de non procrastinanda pœnitentia, removet omne periculum peccandi.

215. IV. Incertitudo *minima* habetur, quando sententia est probabilissima, *minor*, si probabilior, *major*, si sit probabilis; etiam in probabilissima sententia potest pars opposita dare aliquam solutionem, et argumenta obmovere; hinc rationes sententiæ probabilissimæ non sunt convincentes, proin non certo illis adhæret intellectus; simulque adest periculum erroris et peccati. Inde est, quod Tutioristæ rigidi afferant, non licere sequi sententiam, tametsi inter probabiles probabilissimam, scilicet ob præsens periculum transgressionis; de hoc §. seq.

216. *Observe.* Quidam Probabilioristæ, prout arguunt Probabilistæ, hallucinantur: 1°. quod distinctionem peccati in *materiale* et *formale* rejiciant, quam SS. PP. et usus tam diuturnus inter terminos technicos receperunt; maxime cum per peccatum materiale nil aliud intelligatur, quam dum illi dicunt, esse quidem peccatum, sed non imputari ad culpam. 2°. Quod inter se confundant opinionem *Tutioris* et *Probabilioris*, tum quia tutioritas major desumitur a majore recessu a periculo peccati, probabilitas autem majora firmiore motivo; tum quia tutius se tenet ex parte *objecti*, probabilius vero ex parte *subjecti*; tum quia plures opiniones tutiores sunt minus probabiles, improbabiles aut falsæ, e contra minus tuta reperiantur, quæ sunt probabiles, probabilissimæ et certæ. Exempli loco est LUDOV. HABERT, qui de Consc. c. 5. ad quæst. 1. quid est opinio tuta? sic respondet: *est opinio*

moraliter certa. Idem c. 2. q. 1. ait : *conscientia dividitur in certam et incertam, seu in tutam, et minime tutam*; ac si non liceret sequi sententiam probabilissimam inter probabiles : hæc enim cum sit incerta, eo ipso esset minime *tuta*, secundum quam nullo modo agere liceret. Ejus item asserti falsitas, illud unicum esse tutum, quod est omnimode tutum, patebit ex dicendis.

§ II.

Discutitur Tutiorismus Rigidus.

217. *Dico.* Rigorismus ab Ecclesia damnatus est irrationabilis, et sibi ipsi in suis principiis non constat.

Prob. 1um. Quia obligat sub præcepto ad observationem *legis*, quæ nobis non innotescit; ad hæc ipsam peccati notionem destruit, quæ est transgressio legis cognitæ; demum servatū vix est possibilis, quia in plurimis non habetur certitudo moralis summa; ergo nunquam liceret operari secundum id, quod favet libertati. 2um. Quia hic Tutiorismus auget peccatorum pericula, suosque sectatores exponit periculo transgrediendi multas leges dubias, quas possumus existimare, non existere; ergo reipsa tutus non est, ac jure merito ab ECCLESIA condemnatus.

Si ais 1°. Opinio quantumvis probabilissima non excludit periculum peccati : intellectus incertus, an sententia sit vera vel falsa, cum hac incertitudine agit et eligit periculum; ergo qui sequitur probabilissimam, peccat, quia recte dicitur amare periculum peccandi, 1°. qui sequitur incertum, quod potest esse falsum, ut si lex existat, quæ creditur non existere, 2°. qui novit posse dari legem, quodque non sequendo se exponat periculo peccandi.

R. D. A. Periculum remotum et peccati materialis, quod vitare non debemus *C.* Periculum proximum, et quidem peccati formalis *N.* Quod vero invincibilis ignorantia non excuset a peccato formali, cui ceu fundamento innituntur Rigoristæ, damnatum est ab ECCLESIA; vide n. 88. Hinc *D. C.* Si cognosceret certo esse falsum, quod sequitur *C.* Cum vero id non cognoscat *N.* Item, qui novit dari legem certam et obligantem *C.* Legem dubiam, quæ practice nulla est *N.*

Si ais 2°. cum SINICH. S. AUG. L. de utilitate credendi c. 11. sic ait : *Tria sunt velut finitima sibi in animis hominum distinctione dignissima, intellegere, credere, opinari. Quæ si per se ipsa considerentur, 1um. semper sine vitio est, 2um. aliquando cum vitio, 3um. nunquam sine vitio*; ergo non licet sequi opinionem etiam probabilissimam, utpote quod semper vitiosum est.

R. 1°. S. AUG. loquitur de temeraria credulitate : ita enim semet l. c. explicat : *Eorum, qui opinantur se scire, quod nesciant, est profecto vitiosa credulitas.* 2°. *D. A.* Opinari nunquam sine vitio, opinari temere et sine prudenti ratione *C.* Opinari ex grayi motivo *N.* Sicut nec fides humana, ita nec opinio semper inducit ad vitium et errorem.

Si ais 3°. Sint duo pocula, quorum alterum vino generoso est coronatum, de altero non constat, an sit veneno impletum; est tamen probabilissimum, non esse venenatum : in hoc casu imprudenter agit, qui poculo tutiori relicto

eligit alterum incertum; ergo etiam qui tutiore relicta sequitur probabilissimam, quæ continet periculum transgressionis, voluntarie agit imprudenter, ac proin vitiose.

R. N. C. Disp. est. quia mors cum haustu poculi est conjuncta ita, ut ipsa veneni sumptio sit mortis accersio : sed actio posita contra legem incertam non est conjuncta cum peccato *formali*, ad quod cognitio legis requiritur : porro mea sententia et cognitio mutat; ne sit peccatum *formale* : sed mea sententia probabilissima de veneni absentia non mutat vinum veneno infectum, quod agit in hominem, non prout existit in intellectu, sed prout est a parte rei. Quippe peccatum habetur ex cognitione peccantis, et ita agentis contra legem cognitam.

§ III.

Pensantur Fundamenta Tutiorismi Mitigati.

218. *Nota I.* Tutiorista Mitigatus statuit duo principia : 1°. Licet sequi probabilissimam faventem libertati, eo quod ubi est probabilissima, ibi est moralis certitudo, cum qua consistere nequit periculum peccandi. 2°. Non licet sequi sententiam faventem libertati, si non sit *probabilissima*, vel notabiliter, h. e. moraliter probabilior, et ut talis unice sit probabilis, quæ rationem oppositam omnino solvat; idque probant cum Rigoristis tum ex paritate de poculo venenato, tum ex ratione voluntariæ transgressionis legis, tum ex temeritate, quatenus Probabiliorista aut Probabilista spernit offensam DEI, ductus commodo temporali.

Sed *primi*, quod statuunt, principii ratio equidem bona est, at nihil evincit contra Tutioristas Rigidos, contra quos tamen pugnare debet, eo quod hoc principium Probabilioristæ etiam et Probabilistæ admittant; supponit autem, quod ex parte opposita favente legi sit tantum levis probabilitatis suspicio : alias enim opposita favens libertati non posset esse moraliter certa, cum sola certitudo elidat probabilitatem : atqui nemo Tutioristarum Rigidorum negavit, quod liceat sequi sententiam probabilissimam faventem libertati, si opposita favens legi nequidem sit probabilis; ergo nihil evincunt contra Rigoristas, ac insuper nituntur falso principio, scilicet quod probabilissimum ita elidat probabile, ut tantum maneat suspicio quædam probabilitatis.

Quoad *secundum* eorum principium in eo solum discrepant a Rigoristis, quod hi negent, etiam tum licere sequi sententiam faventem libertati, si favens legi sit dubie probabilis; MITIGATI autem desiderant ex parte favente legi certam et solidam probabilitatem. Demum fundamentale eorum principium, *in dubio pars tutior eligenda est*, pluribus hic discutendum est.

219. *Nota II.* Questio hic non est de dubio pratico, nec de speculativo vincibili, sed de speculativo invincibili eoque positivo. In dubio *speculativo invincibili*, sicut in simili ignorantia, siquidem obligatio inquirendi cognoscatur, homo primum diligenter inquirere veritatem tenetur, consulendo libros, Doctores, Pastores, a quibus quid faciendum sit intelligat. Ex his si certi nihil cognoscat, evenire poterit, ut vel rationes graves de pravitate ac-

tionis suæ habeat, et leves tantum vel nullas de ejus bonitate: vel ut habeat rationes graves pro utraque parte; si *primum*, ab operatione oportet abstinere: si *secundum*, alterutrum fieri potest, nempe: 1°. vel in hoc opinionum conflictu debet se reducere ad dubium practicum, et sic partem tutiorem eligendo pariter abstinere debet ab actione: vel 2°. debet sibi formare conscientiam de honestate actionis per electionem opinionis probabilis vel probabilioris, eam honestatem statuentis. In duobus prioribus conveniunt omnes: in duobus posterioribus variant AA.; hinc in præsens examinandum, an *necessario* pars tutior sit eligenda; quod in S. IV. ad materiam legis restrictum investigari continuabitur.

220. *Dico*. In dubio speculativo invincibili non est obligatio eligendi semper partem tutiorem.

Prob. Obligatio universalis, in omnibus *dubiis speculativis* eligendi semper tutius, est *gravissima*, ut per se patet; est moraliter servatu fere *impossibilis*, quia cum infinita dubia passim in morali occurrant, difficillimum foret, semper adstringi ad tutius cum libertatis restrictione: est moraliter *necessitans* ad peccatum, et sicut PALLAVICINUS ait, pessima et perpetua causa peccati ac damnationis, quia cum stante hac obligatione servandæ essent leges fere innumeræ, quæ reipsa non existunt, et contra quas tamen plurimi agendo frequentissime peccarent; fieret, ut laberentur in peccata *formalia*, quæ alias nequidem forent materialia; et hinc in æternam damnationem; ergo hujusmodi lex et obligatio non existit, præsertim cum non sufficienter probetur aut probari possit.

Conf. 1. Plura axiomata Juris hanc obligationem negant: sic ex R. J. in 6. dicit 13^a.: *odia* (his juxta communissimam intelliguntur obligationes graves) *restringi, et favores convenit ampliari*; et Reg. 30.: *in obscuris* (hæc autem sunt dubia positiva) *minimum est sequendum*; Reg. 63.: *in pari delicto vel causa potior est conditio possidentis*, item ex R. J. in ff. dicit 36^a.: *semper in dubiis benigniora præferenda sunt*, et 128.: *in pari causa possessor potior haberi debet, ex quibus tritum illud axioma ortum est, in dubio melior est conditio possidentis*; ergo quod in quibusdam casibus particularibus in Jure expressis debeamus sequi tutiorem partem, non debet extendi ad quosvis alios casus, de quibus jura non loquuntur.

Conf. 2. Ex recepta omnium praxi: Nam

1°. Pontifices dispensarunt in voto solemnem contra tutiorem D. Thomæ, in matrimonio rato contra tutiorem S. Bonaventuræ et Scoti; item cap. *Laudabilem, de Frigidis*, impotentes dicuntur posse experiri usum copulæ ad triduum, ubi tamen in dubio de valore matrimonii tutius foret abstinere.

2°. SS. PP. secuti subinde sunt sententiam minus tutam et faventem libertati contra tutiorem: nam orta inter HÆR. et AUG. quæstione, an *simulatio* sit licita vel illicita? S. HÆR. tenuit affirmativam, et pro ea laudat Chrys., Orig., Didym., Appollin., Euseb., Emiss., Theodoret. etc. ut patet ex epist. 11. inter Augustinianas. Orta quæstione, an *Bigamus* sit impeditus ad suscipiendos SS. Ordines, vel non? S. HÆR. tenuit negativam minus tutam, et eam secuti sunt plures Episcopi, ut patet ex ejus epistola ad OCEANUM. Orta alia quæstione, an licitum sit aliquando jurare? AUGUSTINUS tenuit minus tutam affirmativam, ut constat ex ejus Comment. in Ep. ad Gal.

c. 1. 20. et ep. 154., atque alibi. Quamvis porro sententiæ horum PP. aliquæ nunc sint certæ, tamen illa ætate erant dubiæ, et quilibet alterius sententiam tum ab auctoritate, tum a ratione probabilem existimare debuerat.

3°. Principes scholarum sæpe secuti sunt minus tutam: instar omnium sit D. THOMAS, qui 1. 2. q. 91. a. 4. docet, legem humanam non posse præcipere actus internos, atque hinc non obstringi subditum ad obediendum, si ejusmodi actus præcipiat; 2. 2. q. 157. a. 6. ad 3. docet, comestorem electuarii non violare jejunium; in 4. Dist. 29. q. un. a. 4. docet, filium non teneri obedire parenti quoad matrimonium contrahendum, nisi quantum ipsum justa causa ad id coegerit; 2. 2. q. 183. a. 7. docet, Episcopum non teneri restituere ea bona, quæ sibi supersunt, nec expendere in usus pios, ex iis, quæ suo usui sunt destinata. Similia habes in 4. Dist. 17. q. 3. a. 1. ad 4. et ibidem a. 4. ad 1. etc. in quibus tamen ejus sententia non est certa, sed tantum probabilis, quæ ab aliis oppugnatur.

4°. Denique scholæ Thomistarum, Scotistarum et recentiorum de facto multas tenent sententias *minus tutas*, aliis licet contradicentibus.

Conf. 3. Inter pios et timoratos confessarios æque ac fideles, ejusmodi Tutorismus non est in usu: 1°. Quamvis enim tutius sit abstinere ab *auctario* præcise ex statuto Principis sine omni alio titulo, ii tamen tenent accipi posse, 2°. Idem tenent circa quæstiones, an Clerici sint domini bonorum *superfluum*, an superflua teneantur ex justitia erogare in pauperes. 3°. Ante definitionem CONC. LATER. Sess. 10. sub LEONE X. disceptatum fuit acriter, utrum *montes pietatis* sint usurarii? tutius erat abstinere; attamen fideles sine scrupulo et formidine suas eo pecunias elocabant. 4°. Ante BENEDICT. XIV. erat controversia de *jejunio*: sitne hoc ipso, quod in abstinentia a carnibus, etiam in jejunio dispensatum? tum fideles sequebantur partem *minus tutam*; nunc vero ob declarationem factam non licet; si autem vim habet Tutorismus, fideles æque fuissent obligati ac nunc sunt, quod videtur prorsus intolerabile.

Conf. 4. Tutoristarum sententia videtur repugnare prudenti oeconomiæ totius ECCLESIE, cum certum sit, plures sententias minus tutas non solum delatas fuisse ad summos Pontifices, sed etiam ad CONC. particularia et generalia, et nihil fuisse definitum. BENEDICT. XIV. multas quæstiones subtraxit Episcoporum decisioni. Ipsum Tridentinum controversias plures tam speculativas, quam practicas non diremit, ut suam cuilibet sententiæ probabilitatem relinqueret, ac usum liberum: atqui si Tutorismus urgeret, ECCLESIA foret causa ruinæ plurimorum, quia peccandi occasiones, quas facile potuisset, suis definitionibus non sustulit, relinquens tot scandali petras, ut fideles facilius ac frequentius peccarent, quod valde absonum est; ergo praxis Patrum, Pontificum, Conciliorum, Scholarum, totiusque ECCLESIE abhorrens videtur a Tutorismo.

221. *Obj.* I. Pontifices in variis Decretalibus *tutius* eligendum esse statuerunt, et juxta id decreverunt; ergo Tutorismus fundatur in praxi. *Prob.* A. Cap. *Ad audient.* 12. de homicid. cum dubitatum fuit, an ex vulnere, quod Presbyter cuidam de sua familia fortuito inflixerat, mors illius secuta sit, an ex antecedente morbo, atque ideo Presbyter irregularitatem incurreret, CLEMENS III. respondit: *Cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem, te*